

Заняття 3

Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина.

Механізми захисту прав та свобод людини і громадянина в Україні.

Очікувані результати.

Після цього завдання ти зможеш:

- ✓ пояснювати зміст конституційних прав та свобод людини і громадянина;
- ✓ учні зможуть називати основні права і свободи людини і громадянина;
- ✓ аналізувати основні статті Конституції України, зокрема II Розділ;
- ✓ аналізувати основні правові ситуації щодо дотримання чи порушення основних прав та свобод людини і громадянина;
- ✓ оцінювати важливість основні правові ситуації щодо дотримання чи порушення основних прав і свобод людини і громадянина;
- ✓ навчатися класифікувати основні права за видами.

Епіграф уроку:

«Усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах».

Пригадайте!

1. Які документи підтверджують громадянство України?
2. Що таке «біпартизм»?
3. Навести приклади набуття громадянства в Україні.
4. Навести приклади припинення громадянства.

Пропоную за допомогою сервісу «Wordwall» розшифрувати юридичні поняття (гра - анаграма) за посиланням:

<https://wordwall.net/ru/resource/13708145/%D1%80%D0%BE%D0%B7%D1%88%D0%B8%D1%84%D1%80%D1%83%D0%B9-%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0>

Мотивація навчальної діяльності. В сучасному світі та і на уроках ми говоримо, що однією з найважливіших ознак демократичної, правової,

соціальної держави є дотримання і гарантування прав і свобод людини і громадянина, але ми наділені не тільки правами, але і вільним розвитком особистості і певними обов'язками. Сьогодні ми познайомимося з переліком основних прав, свобод і обов'язків людини і громадянина, дослідимо їх важливість та дотримання за Конституцією України.

1. Історія розвитку прав людини.

Протягом багатьох століть існування людства права і свободи зазнали чимало змін. Першим прототипом закріплення прав людини є Закони вавилонського царя Хаммурапі – один з найдавніших і найкраще збережених законодавчих кодексів стародавнього Вавилону, створений близько 1780 року до н. е.

Продовжуючи досліджувати історію розвитку прав людини є глиняний циліндр Кіра Великого, який у 1960-х рр. останній шах Ірану проголосив першою декларацією прав людини, потім були закони Стародавньої Греції та Риму.

Ряд подій, які наближують день отримання прав людини, почалася з ухваленням у 1215 році англійської Великої хартії вольностей, вважається першим юридичним документом, де закладено концепції прав людини.

Після Великої хартії в європейських державах був прийнятий ряд документів, в яких було поширені права найвищих верств населення (, Петиція про права 1628 року, Білль про права 1689 року). В Петиції про права йшла мова про дотримання законів королем.

Сполученні Штати, які перемогли у війні за незалежність, боротьбу за права людини прийняли Конституцію 1789 році, оголосивши народ суверенним. А вже в 1791 році були прийняті перші десять поправок, які захистили б права їхніх городян від сваволі центрального уряду. Цей закон отримав назву Білль про права.

Під час Великої Французької революції було прийнято Декларацію прав людини і громадянина – основоположний документ колективних та індивідуальних прав всіх громадян Франції.

Поміркуйте і назвіть міжнародно-правові документи XX століття, що регулюють права людини.

ПІДКАЗКА!

1. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації.
2. Міжнародний пакт про цивільні та політичні права і Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурну права (1966).
3. Європейська конвенція про права людини (Резолюція Ради Європи від 4 листопада 1950року).
4. Міжнародний Білль про права людини (Загальна Декларація прав людини 1948році).

Загальна Декларація прав людини, яка була створена в Парижі в 1945р. діє і по сьогодні. Протягом всього часу організацією ООН Декларація розвивалася, зміцнювала свою суть. Та на основі цієї Декларації створена ціла низка міжнародно-правових актів:

1952рік – Конвенція про про політичні права жінок;

1959рік – Декларація прав дитини;

1965рік – Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації;

1966рік – Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права;

1979рік – Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок;

1984рік – Конвенція проти катувань та інших нелюдських або принижуючих гідності видів поводження;

1989рік – Конвенція про права дитини.

Розгляньте, хмарку слів і спробуйте дайте визначення поняттям на ній.

2. Права та свободи людини і громадянина.

Права людини – це здатність людини існувати й розвиватися як особистість, щоб задовольняти свої потреби, здебільшого закріпленні законодавством.

Свобода людини – це відсутність будь-яких обмежень, утисків у чомусь, можливість вибору моделі поведінки. У чому ж різниця між цими поняттями? Свобода людини може бути реалізована без будь-якого втручання держави. Існують свобода віросповідання, слова, думки тощо.

Сьогодні у людей різні є права, які поділяють на кілька основних груп.

Види прав і свобод людини і громадянина	Права і свободи за Конституцією України.
Громадянські (особисті)	Право на життя (ст. 27), повага гідності (ст. 28), свобода та особиста недоторканість (ст. 29), недоторканість житла (ст.30), таємниця листування та телефонних розмов (ст. 31),свобода пересування (ст. 33), свобода думки і слова (ст. 34).
Політичні	стаття 36 Конституції України – право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або

	захисту прав і свобод інших людей, ст. 38 Конституції України - право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, ч. 1 ст. 39 Конституції України - право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування
Економічні	стаття 42 Конституції України - право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом, ст. 43 Конституції України - право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку особа вільно обирає або на яку вільно погоджується, ст. 44 Конституції України - право на страйк для захисту своїх економічних і соціальних інтересів
Соціальні	стаття 46 Конституції України - громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної,

	часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та інше. Стаття 49. Кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування.
Культурні	ст. 53 Конституції України - право на освіту має кожен, повна загальна середня освіта є обов'язковою; ст. 54 Конституції України - право на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів та ін.

Основним міжнародно-правовим актом, який проголошує і захищає права людини, є Загальна декларація прав людини. Вона була прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року. Загальна декларація прав людини – це стандарт, але не закон. Вона передбачає, що всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах, не підлягають дискримінації за національними, етнічними, релігійними, расовими ознаками, а також за ознаками статті, політичних переконань, володіння багатством або власністю.

В нашій державі основним Законом є Конституція України. В якому закріплені права і свободи громадян України. Ці права не можуть бути зменшенні або звуженні, а також не можуть бути скасовані.

Кожна людина, яка знає норми Конституції України може допомагати собі та іншим людям знайти вихід у різних життєвих ситуація, які можуть виникнути у нашому житті.

3. Конституційні обов'язки громадян України.

У сучасному суспільстві крім прав людина має і певні обов'язки, які закріплені Конституцією України. Наприклад, у «Загальній Декларації прав людини» йде мова, що «кожна людина має обов'язки перед суспільством, у якому тільки й можливий вільний і повний розвиток її особистості».

У II Розділі Конституції України закріплено ряд обов'язків. В ст.68 Конституції йде мова «кожен зобов'язаний неухильно додержуватися Конституції України та законів України, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей Незнання законів не звільняє від юридичної відповідальності».

Конституційні обов'язки:

- ❖ шанувати державні символи ;
- ❖ неухильно дотримувати Конституції України та законів України;
- ❖ сплачувати податки й збори в порядку та розмірах, установлених законом;
- ❖ не заподіяти шкоди природі, культурній спадщині, відшкодовувати завдані збитки.
- ❖ Захищати Вітчизну, її незалежність і територіальну цілісність.

Отже, II Розділ Конституції України закріплює основні права, свободи та обов'язки громадянина України.

4. Механізми захисту прав та свобод людини і громадянина в Україні.

Кожна людина повинна знати свої права. Однак цього недостатньо, бо виникають ситуації, коли необхідно їх захистити. Для забезпечення захисту прав і свобод людини й громадянина в Україні створена певна система.

Згідно статті 55 Конституції України «кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» (іноді Уповноваженого називають омбудсменом).

Омбудсмен – посадова особа, на яку покладаються функції контролю за дотриманням законних прав та інтересів громадян у діяльності органів виконавчої влади і посадових осіб.

Схема «Механізми захисту прав людини»

Конституція України досить чітко визначає систему органів та посадових осіб різних рівнів, які повинні захищати права і свободи людини і громадянина.

Це: Президент України, Верховна Рада України, місцеві державні адміністрації, підсистема судів загальної юрисдикції та спеціалізованих судів, Конституційний Суд України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, прокуратура, адвокатура, інші правоохоронні органи України.

Таким чином, можна стверджувати, що в нашій країні діє система захисту прав людини, подібна до тієї, що існує у розвинутих демократичних країнах.

Перевір себе чи ти все засвоїв(ла) з теоретичного матеріалу, переглянувши Презентацію до заняття.

Питання для самоконтролю!

1. Яку роль відіграють права людини у суспільстві?
2. Назвіть основні групи прав людини.
3. Вкажіть основні конституційні обов'язки громадян України.
4. Назвіть систему органів, які повинні захищати права і свободи людини і громадянина в Україні.

Рефлексія.

Я сьогодні дізнався/дізналася про...

Мене вразило....

Я буду реалізовувати свої права громадянина....

Домашнє завдання: опрацювати § 11, с. 73 – 79 Основи правознавства / підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О.Є. Святокум – Харків: вид-во «Ранок», 2017. – 192 с.